Lâtife-i Rabbaniye üzerine

Hamza Erdal Bey: “Mesnevî-i Nuriye’de Zühre’nin Birinci Notasında lâtîfelerin sultanı olan bir lâtîfeden bahsediliyor ve Allah’ın emrine boyun eğmiş olan o lâtîfeye itaat etmeye çağrılıyor. Bu hangi lâtîfedir? Konuyu biraz açar mısınız?”

Lâtîfe, lügatte, hoş söz, şaka, mîzah, iltifat, gönlü hoş tutan incelik, duyarlılık ve nezâket demek olup; ruhla ilgili her hoşnutluğu, her inceliği, her sezişi ve her duyuşu ifade edebilecek kabiliyette latîf bir kelimedir. Ruhun duygularından her hangi birisine de lâtîfe denmektedir. Nitekim Risâle-i Nur’da “lâtîfe” veya çoğulu olan “letâif” kelimelerinin, genelde ruhun muhtelif ince ve lâtîf duygularını ifade etmek için kullanıldığını görürüz.

Meselâ Hazret-i Üstad’ın, “Hem iman yalnız ilim ile değil; imanda çok letâifin hisseleri var” cümlesinde “letâif” kelimesi ile ruhun çok çeşitli sezgilerini ve duygularını kastetmiş olduğunu, cümlenin devam eden öğelerinden anlıyoruz: “Nasıl ki, bir yemek mideye girse, o yemek muhtelif âsâba, muhtelif bir sûrette inkısam edip tevzi olunuyor (bölünüp dağıtılıyor.) İlim ile gelen mesâil-i imaniye dahî, akıl mîdesine girdikten sonra, derecâta göre ruh, kalb, sır, nefis ve hâkezâ… Letâif, kendine göre birer hisse alır, masseder (emer, hazmeder). Eğer onların hissesi olmazsa, noksandır.”1

Ancak Bedîüzzaman Hazretleri “Lâtîfe-i Rabbâniye” kelimesine çok daha farklı bir mânâ yüklemiştir. Üstad Hazretlerinin bu kelimeyle anlatmak istediği, lâtîfeler içinde ayrıcalıklı yeri olan bir lâtîfe olsa gerektir. Yani bu kelimeyle, Rabbânî vasıf kazanmış; lâhûtî boyutu olan; bir eli dünya kafesinin içindeyken diğer elini ebedî âlemlere ve bâkî menzillere uzatmış; tüm kemâlâta dost, tüm iyiliklere âşina, tüm hayır ve hasenâta düşkün bir seçkin ve sultan lâtîfe kastedilmiş olmalıdır! Bu lâtîfenin ulviyetini Hazret-i Üstad şöyle kaydeder: “Senin lâtîfelerin içinde öyle bir lâtîfe var ki, ebedden ve Ebedî Zâttan başkasına râzı olmaz. Ondan başkasına teveccüh edemiyor. Mâsivasına tenezzül etmez. Bütün dünyayı ona versen, o fıtrî ihtiyacı tatmin edemez. O şey ise, senin duygularının ve lâtîfelerinin sultanıdır. Fâtır-ı Hakîm’in emrine mutî olan o sultanına itaat et, kurtul.”2

Anlaşılıyor ki bu lâtîfe, diğer duyguların sultanıdır ve Cenâb-ı Hakk’ın emrine

itaatkârdır. Ruhumuzu sessizce dinlediğimizde bu lâtîfeyi aslında sezmemiz mümkün. İnsan ruhunun saygıdeğer olduğunu, yaptığı şeyi doğru bilerek yaptığını, yanlış yaptığını anladığı anda kendisini insafsızca sorguladığını ve yargıladığını hepimiz biliriz. Halkın gözünden ve yargısından kaçmayı başarsak bile, ruhumuzun "vicdan" özel eliyle verdiği kınama cezasından ve vicdan azabından kurtulmamız asla mümkün olmaz. Demek biz ne kadar dalâlet içinde olursak olalım, ruhumuzun "vicdan" dediğimiz "öz'ü" Hakk'a doğrudur.

İşte bu öz'e Said Nursî Hazretleri "Lâtîfe-i Rabbâniye" der. Ve bunu "ruh" olarak isimlendirir. Yirmi Dokuzuncu Söz'de; zihayat, zîşûur, nuranî, haricî vücud giydirilmiş, cami, hakîkattar ve külliyet kazanmaya kabiliyetli bir kânun-u emri olarak tanımladığı3 ruhu, Otuz Üçüncü Söz'de bir pencere daha açar ve "Lâtîfe-i Rabbâniye" olarak nitelendirir.4 Ruh öyle bir Lâtîfe-i Rabbâniyedir ki, insanın bütün âzâsını ve eczâsını birbirine yardım ettirir. Yani ruh bedenin muhtelif cüzlerinin seslerini birden işitir, ihtiyaçlarını birden görür, arzularına birden bakar; şaşırmaz. Ruha nisbeten uzak yakın birdir. Vücudun cüzleri birbirine perde olmaz. İsterse çoğunu birinin imdadına yetiştirir, isterse, bedenin her cüz'ü ile bilebilir, hissedebilir, idare edebilir. Çok nûrâniyet kazanmış ise her bir cüz'ü ile görebilir, işitebilir. Üstad Saîd Nursî'nin ruha "Rabb'in bir lâtîfesi" ünvânı vermesi, Kur'ân'ın ruhla ilgili âyetinin tefsîri mâhiyetindedir. Nitekim Kur'ân ruh için "Rabb'in emrinden"5 ifadesini kullanır ve ruhu doğrudan ve aracısız olarak Cenâb-ı Hakk'a bağlar.

Dipnotlar:

1- Mektûbât, s. 318,

2- Lem'alar, s. 118,

3- Sözler, s. 478,

4- Sözler, s. 628,

5- İsrâ Sûresi, 17/85